

FAMILIERETTEN
ANDENDEL

FORORD

Fremstillingen træder som Lærebog for de juridisk studerende i Stedet for Bentzons Familieretten I 1924 og II 1926 samt min »Formuefællesskabet« 1937 og de Afsnit af »Borgerlig Ret« som Studenterne hidtil har læst.

Ved Udarbejdelsen af Manuskriptet til Dele af Fremstillingen samt ved Affattelsen af Sag- og Lovregister og Korrekturlæsning har Sekretær i Indenrigsministeriet Kjeld Lundgren ydet mig udmærket Bistand, for hvilken jeg beder ham modtage min bedste Tak.

September 1941

O. A. BORUM

Indhold

Første Afsnit

Ægteskabs Indgaaelse

§ 1. Forlovelse	1—12
Eldre Ret. Begrundelsen for Reglerne i Loven 1922. Forlovelsesbegrebet. Habiliteten. Kan en gift Person forlove sig (4—7). Ansvar for § 1 og § 2. Hvilke Tab skal erstattes (9—11). Tilbagefordring af Gaver (12).	
§ 2. Ægteskabets Begreb	12—16
Monogamiet. Livsvarigheden. Formaalet (14). Forskellige Arter af Ægteskab. Ægteskabet den eneste retlig anerkendte Konnsforbindelse (15).	
§ 3. Ægteskabsbetingelserne	16—43
I. Ægteskabs-, Retsvirknings- og Omstodelsesbetingelser. Udlandinges Ægteskab her i Landet (18).	
II. Ægteskabsalderen. Forældres Samtykke (19—25). Værges Samtykke (22).	
III. Sygdom som Ægteskabshindring (25—33). Sindssygdom og andre psykiske Lidelser (26—31). Aandssvaghed (28). Dispensation (30—31). Konssygdom (32—33).	
IV. Slægtskab og Svogerskab (33—38).	
V. Tidligere Ægteskab (38—42). Sørgetid (39). Skifte (40—41). D. L. 5—2—69 (42).	
VI. Trosbekendelse, Fattighjælp, uægte Børn (42—43).	
§ 4. Lysning	43—49
I. Prøvelsen af Ægteskabsbetingelserne (44—45). Rekursen. Journal over udstedte Attester (45).	
II. Lysningen (45—48). Kirkelig Lysning. Borgerlig Lysning. Anmeldelse af Hindringer (47). Forbud i H. t. Rpl. § 646 (48).	
III. Fritagelse for Lysning (48—49).	
§ 5. Ægteskabsstiftelsen	49—60
I. Historie (49—53). Statistik (53).	
II. Kirkelig Vielse (53—55). De anerkendte Trossamfund (54 med Note 2). Præstens Pligt til at foretage Vielser (55).	
III. Borgerlig Vielse (56—57). Diplomatsk Ægteskab her i Landet og for danske Konsuler i Udlandet.	

IV. Forholdet mellem Lysning og Vielse (57). Stedet for Vielsen. Formkravene (58—59).

V. Efterfølgende kirkelig Vielse (60).

Andet Afsnit

Ægteskabs Opløsning

- § 6. **Indledning**..... 61—69
 Ældre Ret (60—63). Danske Lov (64). Bevillingspraksis (65—67). Skilsmisserettens Principer (67—68). Ægteskabslovens Forhold til ældre Ret. Statistik (69).
- § 7. **Omstødelse**..... 69—71
- § 8. **Betingelserne for Omstødelse**..... 72—84
 I. Absolutte Omstødelsestilfælde (72—77). a. For nært Slægtskab (72). b. Tvegifte (73). c. Svogerskab (74). d. Psykiske Lidelser. Loven 1938 (75—77).
 II. Relative Omstødelsestilfælde (77—84). Forbigaaende Sindsforvirring. Ung Alder (77). Uægte Vildfarelse (78). Ægte Vildfarelse (error in motivis). Sygdom ved Ægteskabets Indgaaelse (79). Svig (80—83). Bruden ikke uberørt eller besvangret af en anden (82—83). Tvang (83—84).
- § 9. **Omstødelens Retsvirkninger**..... 84—91
 Som Hovedregel Virkning ex nunc. Formuedelingen (86—88). Godtgørelse (88—89). Ogsaa for ikke-økonomisk Skade. Særlige Vanskeligheder i Bigamitilfælde (90). Hustruens Ret til Mandens Navn.
- § 10. **Retsstillingen naar en af Parterne i et omstødeligt Ægteskab dør**..... 91—93
 Adgang for Ægtefælle og Arvinger til at kræve Udtagelse efter § 46. Kun Ægtefællen kan kræve Godtgørelse efter § 47 (92).

Separation og Skilsmisse

- § 11. **Bevilling eller Dom**..... 94—100
 Begrundelsen for den delvise Opretholdelse af Bevillingssystemet (94). Bevillingstilfælde. Administrationens Kompetence (95—98). Domssagerne. Fra hvilket Tidspunkt regnes en Skilsmisssedoms Virkninger (100).
- § 12. **Mægling og Vilkaarsforhandling**..... 100—104
 Gejstlig eller verdslig Mægling (101). Mæglingens Formaal (102). Vilkaarsforhandlingen i Bevillingssager. Vilkaarene maa ikke være aabenbart ubillige (103). Aftaler om uforanderlige Vilkaar (104).
- § 13. **Midlertidige Bestemmelser under en Separations- eller Skilsmisssesag**..... 104—105
 Tilhold om ikke at forrykke Fællesboets Stilling. Midlertidig

Ophævelse af Samlivet. Midlertidig Paalæg af Underholdsbidrag.

- § 14. **Betingelserne for Separation**..... 105—109
 1. Ægtefællerne enige om Separation (105). 2. Separation efter § 53, Stk. 1 paa Grund af grov Krænkelser (106). 3. Separation efter § 53, Stk. 2 fordi Forholdet er ødelagt (107—08). 4. Separation hvor der foreligger Skilsmissegrund (109).
- § 15. **Betingelserne for Skilsmisse**..... 109—127
 A. Skilsmisse efter forudgaaende Separation (109).
 B. Umiddelbar Skilsmisse. 1. Faktisk Adskillelse (111—18). Skyldbegrebet (113). Retspraksis Stilling (113—18). 2. Rønning (118). 3. Bortbeholdelse (119). 4. Bigami (119). 5. Utroskab (120—24). Begrebet. Beviset (121—22). Undtagelserne (123). Fristerne (124). 6. Smitte af Kønssygdom (124). 7. Mishandling. 8. Straffedom (125). 9. Sindssygdom (126—27).
- § 16. **Aftaler om Skilsmisse og om Skilsmissevilkaar**..... 127—133
 Skilsmissereglerne præceptive. Aftaler om at søge Separation eller Skilsmisse ikke bindende. Domme vedrørende Aftaler om ikke at søge Skilsmisse (128). Aftaler om Vilkaar (129). De almindelige Ugyldighedsgrunde anvendelige, ogsaa Aftalelovens § 31. Æ. L. 1 § 72 er en ny Ugyldighedsgrund. Aftalen aabenbart ubillig (131). Tidspunktet. Forældelsesfristen og dens Beregning (132—33).
- § 17. **Retsvirkningerne af Separation**..... 134—138
 Ægteskabet bestaar, men Samlivspligten ophører (135). Arveretten bortfalder. Den fraseparerede Hustru har Ret til Mandens Navn og Pension efter ham. Separationens Betydning (136). Separation ophører ved Genoptagelse af Samlivet (137—38).
- § 18. **Retsvirkningerne af Skilsmisse**..... 138—140
 Retten til nyt Ægteskab. En Ventetid indtil to Aar kan ved Skilsmisse efter § 59 fastsættes for den skyldige Ægtefælle (139). Arveretten bortfalder. Hustruen kan frakendes Retten til at bære Mandens Navn, naar hun væsentlig bærer Skylden (140).
- § 19. **Formueordningen ved Separation og Skilsmisse**..... 141—146
 Formuefællesskabet ophører og Fællesboet deles. Hvem skal have Lejligheden (141). Lighedslingsnormen fraviges. 1. Genstande til personligt Brug. 2. De i Æ. L. II § 15, Stk. 2 omhandlede Rettigheder. 3. Vederlagskravene. 4. Retten til ved Separation efter § 53, Stk. 1 at udtage Bohave m. m. (142). 5. Godtgørelse ved Skilsmisse (143—45). 6. Fr. 11. Sept. 1839 § 16 (146).
- § 20. **Underholdsbidrag til frasepareret eller fraskilt Ægtefælle**..... 146—155
 Reglerne ens ved Skilsmisse og Separation. Hensyn til 1) An-

søgerens Behov (147), 2) den anden Parts Erhvervsevne, 3) de øvrige Omstændigheder (148), 4) egen Skyld hos Ansøgeren. Særlig om Skilsmisse efter Separation (149). Bidragets Størrelse. Afgørelsens Endelighed (151—52). Underholdspligten bortfalder som Hovedregel ved den forpligtedes Død (153). Enkepension (154—55).

- § 21. **Underholdsbidrag til Børn af separerede eller fraskilte Forældre** 155—157
Forsørgelsesbyrdens Fordeling. Afgørelsens Endelighed (156).

Tredie Afsnit

Ægteskabets Retsvirkninger

- § 22. **Ægtefællers personlige Forhold** 158—166
Direkte Tvang uanvendelig. Ingen Rekurs, men Myndighederne kan senere komme til at dømme Ægtefællerne imellem (159). I Fællesskab varetage Familiens Tarv (160). Samlivs- pligten (161—63). Overenskomst om Ophævelse af Samlivet. Boligvalget (164). Ægteskabspligten (165).
- § 23. **Underholdet** 166—176
Mand og Hustru skal efter Evne bidrage til Familiens Underhold. Forældres Forsørgelsespligt overfor Børn og Stedbørn (168). Hustruens naturlige Omraade (169). Raadigheden over Midlerne. Særlig om Husholdningspengene (170). Paalæg af Bidrag. Samlevende Ægtefæller (171). Naar Samlivet er hævet (172). Udlevering af Bohave (174). Afgørelsens Endelighed og Aftaler mellem Ægtefæller (175). Oplysningspligten (176).

Formueforholdet mellem Ægtefæller

- § 24. **Kort historisk Oversigt** 177—180
Kritiken af Loven 1899 (179). Det nordiske Samarbejde vedrørende Loven 1925. Ca. 20.000 § 56-Ægtepagter om Opretholdelse af den ældre Formueordning (180).
- § 25. **Den legale Formueordning** 180—197
I. Loven af 18. Marts 1925 i dens Forhold til Lov 7. April 1899. Loven 1925 § 15, Stk. 1. Formuefællesskab men Særraaden og Særhæften. Lighedsnormen det centrale i Formuefællesskabet. Dens Begrundelse. Begreberne Bodel, Boslod og Formuefællesskab. Goos' Lære (183—85). Forholdet til Ejendomsrettens Fællesejeordninger. Delingsnormen ikke det eneste Udslag af Formuefællesskabet (186—88).
II. Konstruktive Spørgsmaal. 1. Gifteeje—Gifteret (188). 2. Formuefællesskab—Raadighed (189). Lovens Kap. IV er formuleret efter Gifteeje-Systemets Terminologi. Stiller Lovens

§ 29 Ægtefællerne overfor hinanden som to »Ejere«? (190). 3. Ejendom med eller uden Gifteret (190—91). Den finske Løsning den enkleste, men Konstruktionen Formuefællesskab—Raadighed maa foretrækkes som bedst stemmende med den nedarvede og tilvante Sprogbrug og det centrale i den legale Formueordning (191).

III. Lovens § 15, Stk. 2 (191—94). Hvilke Rettigheder der er uoverdragelige eller personlige. Ikke Særeje. Lovens § 17 gælder. Delingsnormen viger ved Skifte i levende Live, men gælder principielt ved Skifte efter den berettigedes Død, hvilket dog kun faar praktisk Betydning ved Forfatterret o. l. (193—94).

IV. Livsforsikringer og § 15, Stk. 2. a. Trediemand har indsat en Ægtefælle som begunstiget (194). b. Den ene Ægtefælle har tegnet en Forsikring til Fordel for den anden (195). Forsikringssummen Enkens Særeje. Retsstillingen ved Hensiddens uskiftet Bo. c. En Ægtefælle har tegnet en Forsikring til Fordel for Trediemand (196).

- § 26. **Bodel og Boslod** 197—211

I. Ejendomsrettens normale Beføjelser med Undtagelse af Testamentsretten tilkommer som Hovedregel hver Ægtefælle med Hensyn til dens Bodel, og den kan forsaavidt betegnes som Ejer af denne. Lovens Sprogbrug »Raadighed« maa dog foretrækkes (197—99). Kombinationen Fælleseje Særraaden belyses. a. Er den ene Ægtefælle berettiget til Brug af Genstande, der hører til den andens Bodel? (199). b. Kan Ægtefæller begaa Tyveri mod hinanden? (200). c. Kan den ene Ægtefælle ved at baandlægge en Gave, som gives den anden og forbliver Fælleseje, udelukke Retsforfølgning fra Gavemottagerens Kreditorer? (202—03).

II. Retten til Boslod, Skiftedelingskravet er ikke nogen aktuel Ejendomsret. Den boslodberettigede kan ikke disponere over sin ideelle Anpart i Fællesboet, og dens Kreditorer kan ikke søge Fyldestgørelse deri. Analogien af Reglerne i Lov 20. April 1926 § 13 og F. A. L. § 109 (203—04). Ved Skifte i Tilfælde af Separation eller Skilsmisse faar Ægtefællen Raadighed over sin Boslod og denne kan tilegnes af dens Kreditorer (205). Ved Skifte i Anledning af en Ægtefælles Død hører Boslodkravet til Dødsboet og overgaar til Arvinger og Kreditorer, saaledes at Arvingerne intet faar, før Kreditorerne er fyldestgjort. Den af Gelting m. fl. hævdede Opfattelse (205 ff.). Hvorvidt Retten til Boslod bør opfattes som en eventuel Ejendomsret. Lighedspunkter i Forholdet mellem Bodel—Boslod og aktuel—eventuel Ejer. Forskellen, at Genstanden for den aktuelle og eventuelle Ejendomsret ikke er den samme ved Bodel—Boslod (208—09). Lighedskravet en særlig Ret af familieretlig Natur. Ikke et almindeligt formueretligt Samejkrav (210). Særlig om Skifte- lovens § 65 (211).

- § 27. **Begrænsninger i Raadigheden af Hensyn til den anden Ægtefælle**..... 212—231
- I. Raadigheden over Bodel mere begrænset end Raadigheden over Særeje. Den generelle Regel i Lovens § 17 (212). Ingen Retsmidler overfor Trediemand.
- II. Raadigheden over fast Ejendom. Begrænsninger m. H. t. visse faste Ejendomme og visse Dispositioner (213 ff.). § 18 beskytter Boligen og Erhvervsvirksomheden særlig Jorden (214—15). Kan den anden Ægtefælles Samtykke meddeles paa Forhaand? (217). Adgangen til at faa Aftalen omstødt betinget af ond Tro (217—18). Medkontrahentens Under-søgelsespligt og Tinglysningssdommerens Stilling (218—19).
- III. Raadigheden over Indbo o. l. (220). Til hvilke Dispositioner Samtykke kræves efter § 19 (221). Omstødelse af Aftaler der er indgaaet uden den anden Ægtefælles Samtykke, medmindre Medkontrahenten er i god Tro (222).
- IV. Vederlagskravene af forskellig Karakter (223 ff.). § 23, Stk. 1 Vanrøgt, Misbrug eller anden uforsvarlig Adfærd (223—25), § 23, Stk. 2, Pkt. 1 Midler af Fællesboet til Erhvervelse eller Forbedring af Særeje eller § 15, Stk. 2 Rettigheder (226), § 23, Stk. 2, Pkt. 2 Midler af Særeje til Bedste for Fællesboet (227—28). Vederlagskravenes Omfang. De kan kun rejses paa Skifte, ikke senere; kun mod det beholdne Fællesbo eller Særeje (229). Vederlagskravene og almindelige Erstatningskrav (230). Arvingers og Kreditorers Ret til at rejse Vederlagskrav (231).
- § 28. **Raaden paa den anden Ægtefælles Vegne**..... 231—249
- I. Lovens § 11 (232 ff.). En legal Beføjelse til paa begge Ansvar at indgaa sædvanlige Retshandler til Fyldestgørelse af den daglige Husholdnings eller Børnenes Fornødenheder. Kun under Samlivet (233). Den daglige Husholdning (234). Hustruens Ret til Indkøb til sit særlige Behov (236). Kun sædvanlige Retshandler (237). Betydningen af ond Tro hos Medkontrahenten (238). Den mindreaarige Ægtefælles Ret. Den handlende Ægtefælle kan udelukke den andens Ansvar (239). Den særlige Forældelsesfrist for Krav mod Hustruen (240). Aftaler mellem Ægtefællerne vedrørende § 11. Fratagelse af Retten (241). Anvendelsen af almindelige Fuldmagsregler (241—42).
- II. Tilfælde hvor den ene Ægtefælle kan optræde med Retsvirkning alene for den anden Ægtefælle (242 ff.). 1) Den udvidede negotiorum gestio Regel i § 13 (242—44). 2) Ekstinktionsreglen i § 14 (245—46). 3) Naar den ene Ægtefælle har overladt den anden Bestyrelsen af sine Midler, gælder ifølge § 34 en Formodning for at Bestyreren kan anvende Indtægterne til Familiens Underhold uden at skyldes særligt Regnskab herfor (247). Bemyndigelsen kan til enhver Tid tilbagekaldes (248). 4)

- Naar den ene Ægtefælle umyndiggøres, bestyrer den anden Ægtefælle sammen med Værgen Fællesboet uden Pupiltilsyn (249).
- § 29. **Ægtefællers Gældsansvar**..... 250—255
- I. Hver Ægtefælle hæfter med sine Midler for sine Forpligtelser. Grundlaget for Fællesansvar (250—51). Genstanden for Eksekution hos en gift Person og Ægtefællers Konkurs (252).
- II. Beviset for hver Ægtefælles Raadighedsomraade (252—54). Betydningen af Fortegnelse efter Lovens § 22.
- III. Om Anvendelse af den almindelige Erstatningsregel mellem Ægtefæller (254—55). Ansvar bør kun paalægges ved Forsæt eller grov Uagtsomhed.
- § 30. **Særeje**..... 255—263
- I. Særeje kan indtræde ved Separation, Bosondring, Ægtepagt eller Trediemands Bestemmelse (255). Hvad der træder i Stedet for Særeje bliver Særeje, medmindre andet gyldigt er bestemt (256). Indtægt af Særeje er Fælleseje, medmindre andet gyldigt er bestemt (257). Om Ophør af en Særejeordning.
- II. Raadigheden over Særeje (257—59). Skiftedelingsnormen gælder ikke. En Ægtefælle er m. H. t. Særeje ikke helt stillet som en ugift Person.
- III. Bosondring (259—63). Formuefællesskabet ophæves og Fællesboet deles. Men det ægteskabelige Samliv berøres ikke. De fem Bosondringsgrunde. Fremgangsmaaden (261). Begæringen om Bosondring skal tinglyses, ikke Bosondringsdekretet (263).
- § 31. **Aftaler mellem Ægtefæller**..... 264—296
- I. Aftalefriheden efter § 29. De særlige Hensyn. Interessefællesskabet (264). Begrænsningerne. Lovens § 30, Stk. 2 (265 jfr. 276). Undtagelse fra Lighedelingsnormen i § 16 ifølge særlig Lovhjemmel. § 56 og § 34. Gaver kræver Ægtepagt (266). Andre Aftaler, gensidig bebyrdende Kontrakter og Overdragelser mod Vederlag, kræver ikke Ægtepagt. Hensynet til Trediemand, Kreditorer, Omsætningserhververe og Arvinger (267—68). Køb og Salg. Prioritetsvirkningen (269—70). Pantsætning. Kontrakter (271). Ægtefællernes fælles Interesse overfor Kreditorerne belyst ved Domme. Særlig om Højesteretsdom i U. f. R. 1930 S. 1 (272). Videre Udvikling (273—74).
- II. Ægtepagter (274—89). Begrundelsen for Formkravet. Ægtepagt nødvendig ved Fravigelse af den legale Formueordning (275) og ved Gaver (276). Undtagelser: 1. Sædvanlige Gaver (277), 2. Livsforsikring o. l. (278—79), 3. Overdragelse til den anden Ægtefælle af indtil Halvdelen af Indtægtsoverskudet (280). Ægtepagtsformen (281). Godkendelse af Gaveægtepagter under Ægteskabet (282—83). Tinglysning er nødvendig ogsaa for Ægtepagtens Gyldighed mellem Parterne (284—85). Kreditorernes Beskyttelse (286). Ægtefællerne har Be-

visbyrden for at Ægtepagt ikke kræves. De ældre Kreditorers Krav efter § 33 mod Gavemodtageren (287). Ægtefællerne har Bevisbyrden for Solvansen (288). Forholdet mellem Æ. L. II § 33 og K. L. § 28 (289).

III. Særlige Ugyldighedsgrunde (291—96). Aftaler har en anden og mindre Betydning indenfor Familieretten end indenfor Formueretten. Bentzons, Björlings og Hjejles Synspunkter (291). Aftalelovens Ugyldighedsgrunde er analogisk anvendelige ved familieretlige Retshandler. Men man maa gaa et Stykke videre. Tillidsprincippet gælder ikke. God Tro hjælper ikke (292). Visse Aftaler kan tilsidesættes paa Grund af aabenbar Ubillighed eller fordi Forholdene har forandret sig. Betydningen af den gamle Lære om *clausula rebus sic stantibus* for familieretlige Aftaler (293—96).

Tillæg

1. Tilføjelser og Rettelser til Familieretten I foranlediget af Børnelovene af 7. Maj 1937..... 297—304

Ægtebørn og Børn født udenfor Ægteskab (297—98). Pater est Reglen efter Lov 132/1937 (298—99). Hvem kan anfægte Barnets Ægthed; de processuelle Regler (299—302). Pligten til at underkaste sig Blodprøve (303). Kuldlysning, Legitimations- og Enkebevilling bortfaldet. Legitimation ved Forældrenes efterfølgende Ægteskab efter Lov 132/1937 (303—04).

2. Retsforholdet mellem Forældre og Børn udenfor Ægteskab 304—324

I. Det uægte Barns Stilling i ældre Ret (304). Lov 131/1937 tillægger principielt uægte Børn samme retlige Stilling som Ægtebørn, forsaavidt Faderskab er anerkendt eller fastslaaet ved Dom (305—06). Retten til Faderens Navn (307). Arveretten (308). Faderens Forsørgelsespligt (309). Forældremyndighed og Værgemaal er stadig hos Moderen (310). Udtrykket »Faderen« i ældre Love maa ogsaa omfatte bidragspligtige. Statistik (311).

II. Moderen skal opgive hvem der er Barnets Fader (311—12). Muligheden for Fritagelse (313). Den opgivne Fader kan anerkende Faderskabet (313—14). Ellers gaar Sagen til Retten, der kan fastslaa enten Faderskab eller Bidragspligt (315). Fortolkningen af Lovens § 14 (316).

III. Underholdspligten (317—22). Forældrenes Livsvilkaar er afgørende. Faderen og Moderen skal hver bidrage efter deres økonomiske Evne (317). Faderens Bidrag normalt $\frac{3}{5}$ af Udgifterne ved Barnets Forsørgelse (318), Bidrag til Barnets Uddannelse kan paalægges indtil dets 21. Aar. Afgørelsens Endelighed og Aftaler mellem Forældrene (319). Underholdsplig-

tens Indhold naar en enkelt er anset som bidragspligtig og naar flere er anset som bidragspligtige (320). Bidraget tilkommer Barnet. Bidrag til Barselsfærden og Moderens Underhold (321). Barnets Retsstilling naar Faderen eller den bidragspligtige dør (321—22).

IV. Inddrivelse og Sikring af Underholdsbidrag (322—24). Udpankning, Forbud mod Udbetaling af Løn, Afsoning (323). Eftersøgning ved Politiets Bistand. Sikkerhedsstillelse ved Udvandring (324).

Sagregister	325—327
Fortolkningsbidrag.....	329—331
Nogle Forkortelser.....	332
